

РОЗДІЛ 1. Підприємливість і підприємництво

Урок 17. Від ідеї до дії: як держава допомагає стартувати

Ознайомлюємо учнів із інструментами та механізмами державної підтримки бізнесу в Україні. **Обговорюємо** чому така підтримка цінна і необхідна, особливо під час складних ситуацій в країні. **Навчаємо** підлітків аналізувати, коли і які форми підтримки є доцільними для малого та середнього бізнесу.

Обговорюємо з учнями кому призначена державна підтримка (стартапи, мікро- та малий бізнес, виробники, аграрії, соціальні підприємства, ІТ-компанії), чому саме таким підприємствам, чому для великого бізнесу державна підтримка вже не така суттєва. **Досліджуємо** з учнями умови та обмеження підтримки: критерії відбору, звітність, термін використання коштів, відповідальність за неправомірне використання наданого фінансування.

Визначаємо механізми реалізації підтримки — програми на національному та місцевому рівні, конкурси проектів, співфінансування, партнерство з банками та фондами.

Запропонуйте учням визначити переваги для країни та ризики державної підтримки: створення нових робочих місць, технічні інновації, але можливе неефективне витрачання ресурсів або залежність від підтримки.

Запропонуйте учням навести власні аргументи чому держава допомагає бізнесу розвиватися. Але чи всім підприємствам держава допомагає однаково? Чому так виходить?

Кожна країна стимулює власне виробництво і прагне виробляти, а не імпортувати готову продукцію чи експортувати сировину. Тож стимулювання переробного виробництва в Україні — це свідомий вибір. Запропонуйте учням наводити переваги перероблення сировини в Україні, наявні в регіоні локальні ланцюги вартості.

Для наочності дослідіть крайню фантастичну ситуацію — змоделюйте з учнями країну, яка має власну сировину, але не переробляє її зовсім, все продає іншій.

- Які товари будуть в магазинах такої країни?

- Що трапиться, якщо одного року країна не зможе домовитися про продаж сировини чи покупку певних товарів?
- А раптом родовища вичерпаються? Що тоді країна буде продавати?
- Яким буде її бюджет у такому випадку?
- Де працюватимуть її мешканці?
- Чи може така країна бути впевненою у майбутньому?

Основні поняття та змістові акценти: державна підтримка бізнесу, програми державної підтримки підприємництва, форми державної підтримки — субсидії, гранти, пільгові кредити, державні гарантії, податкові пільги, навчальні програми, держзамовлення, локальні ланцюги вартості.

Форми роботи на уроках можуть бути такими:

- аналіз програми грантової підтримки — розбір умов участі і очікуваних результатів тощо;
- проєкт для малого бізнесу і підготувати заявку на одну з форм державної підтримки (короткий план, бюджет, метрики успіху). Учні в групах вигадують ідею малого бізнесу (кав'ярня, майстерня, сервіс, еко-проєкт). Обирають форму державної підтримки, яка їм підходить. Готують коротку презентацію: "Що ми хочемо зробити? Яку підтримку просимо? Як це допоможе громаді?" **Орієнтовні критерії оцінювання:** ідентифікує відповідні форми підтримки для конкретного бізнес-проєкту (0–4 бали); обґрунтовує вибір форми підтримки з урахуванням ризиків і переваг (0–3 бали); якість короткої заявки/плану використання коштів (0–3 бали); участь у дискусії або рольовій грі, здатність вести переговори (0–2 бали); дотримання етичних та правових норм у проєкті (так/ні);
- рольова гра: одна група — підприємці, решта — експерти державної агенції, проведення співбесіди та рішення про виділення підтримки проєкту;
- дискусія "Пільги для бізнесу — стимул чи спотворення ринку?";
- знайти актуальну локальну/державну програму підтримки бізнесу і підготувати короткий інформаційний лист для підприємця;

Приклад завдання — "Підприємця з Черкас отримала грант на відкриття майстерні з переробки пластику. Як вона використала кошти? Які умови мала

виконати?". Яку форму підтримки вона отримала? Які переваги та виклики? Як така підтримка може вплинути на громаду?

Обговорюємо з учнями ризики корупції, необхідність забезпечення прозорості виділення державних коштів, етичність отримання пільг, строгої звітності за використання державних коштів. Необхідно наголосити на відповідальності за цільове використання коштів. **Пояснюємо** підліткам, що реальна подача заяв потребує юридичної консультації.